

บทความวิชาการ
บทความประชานิยม
ประวัติความเป็นมาคณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา

วารสารศิลปกรรมศาสตร์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ฉบับปฐมฤกษ์ 2548

รากฐานแห่งเพลงตามสมัยนิยมในสังคมไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นพพร ด้านสกุล

การร้องรำทำเพลงเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และมีการสืบทอดและสานต่อกันมายาวนานนับเนื่องแต่บรรพกาล ดังปรากฏในหลักฐานหลายอย่าง ดังปรากฏ ในหลักฐานทางด้านศิลปะซึ่ง อัครนีย์ ชูอรุณ¹ ได้กล่าวถึงภาพจิตรกรรมอันเป็นฝีมือการแกะลายเส้นบนหินผาบนผาผนังถ้ำในสมัยหินเก่าตอนปลาย (Upper Paleolithic) ซึ่งเป็นภาพการเต้นรำในพิธีกรรม มีรูปคนสูง ประมาณ 10 นิ้วในถ้ำอัสตาตูราใกล้เมืองปาแลร์โม ประเทศอิตาลี หลักฐานดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นได้ว่าการร้องรำทำเพลงเกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ นานแล้วอย่างน้อยก็ตั้งแต่สมัยหินเก่าตอนปลาย สำหรับในเรื่องเพลงนั้นเชื่อว่ามีมาพร้อมๆกับการเกิดของมนุษย์เพราะเมื่อผู้เป็นแม่มีความประสงค์ที่จะแสดงออกซึ่งความรักต่อลูกในอ้อมอกก็จะร้อง "เพลงกล่อมเด็ก" ซึ่งบทเพลงที่ไหลลื่นออกมาจากใจที่เชื่อว่าเป็นพฤติกรรมสามัญอันเกิดขึ้นโดยบริสุทธิ์และน่าจะมีมาตั้งแต่มีมนุษย์ในยุคแรกในโลก และเมื่อมีการตายก็จะมีกิจกรรมที่เรียกว่า "การทำศพ" และมักจะมีการสวดร้องเพลงสวดในพิธีกรรมการทำศพ อันแสดงให้เห็นสัมพันธ์ภาพระหว่างคนกับเพลง จึงกล่าวได้ว่า "เพลง" ได้เกิดขึ้นมานาน และอย่างน้อย

ก็ตั้งแต่สมัยหินเก่าตอนปลายและได้มีวิวัฒนาการมาโดยลำดับเปลี่ยนแปลงปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพลงจึงมีอยู่ในสมัยหินเก่าตอนปลายและได้มีวิวัฒนาการมาโดยลำดับเปลี่ยนแปลงปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพลงจึงมีอยู่ในสังคมมนุษย์ทุกชาติพันธุ์วรรณา ทั้งยังสามารถแลกเปลี่ยนและผสมผสานกันได้ตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตามเพลงในทุกๆ วัฒนธรรมก็มีธรรมชาติที่สอดคล้องต้องกัน เช่น มีบทบาทและหน้าที่สะท้อนอารมณ์ในลักษณะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์แห่งความรัก ความสุข ความทุกข์ ความสนุก สนุก ความตลกขบขัน ความเกลียด ความกลัว ความตระหนง ตลอดจนความรู้สึกถึงภาวะแห่งสันติสุข เพลงจึงมีคุณค่าต่อสังคมมนุษย์เป็นอย่างมาก

ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์² ได้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมาของเพลงไว้พอที่จะสรุปได้ว่าเพลงในยุคหินส่วนใหญ่จะเป็นเพลงที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เฉพาะเรื่องและมีความเป็นปัจเจกสูง เช่น เพลงกล่อมลูกจะมีทำนองง่ายๆ คำร้องสั้นๆ ไม่ซับซ้อน เป็นต้น เมื่อสังคมมนุษย์เจริญพัฒนาสู่ยุคอารยธรรมโบราณ (Ancient civilization) เพลงก็พัฒนาตัวเองจากความเป็นปัจเจกสู่ลักษณะที่เป็นสมบัติของส่วนรวมมากขึ้น บทบาทของ

¹ อัครนีย์ ชูอรุณ. ประวัติศาสตร์ศิลปะยุคโบราณและ ยุคกลาง. 2539. หน้า 26.

² ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์. ประวัติดนตรีตะวันตกโดย สังเขป. 2533. หน้า 4

เพลงก็เพิ่มขึ้นจากการตอบสนองส่วนตนเป็นส่วนมาก ไปสู่การสร้างสรรคงานเพลง เพื่อตอบสนองสังคมส่วนรวมมากขึ้นและมีความสำคัญต่อสังคมมนุษย์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อ เพลงขยายบทบาทแห่งตนเพื่อรับใช้สิทธิ ความเชื่อและการศาสนา ดังที่ละเอียด เหราบัตย์³ ได้นำเสนอไว้สรุปได้ว่า นับเนื่องแต่สมัยอารยธรรมโบราณ สังคมมนุษย์มีความเชื่อว่าเพลงและดนตรีเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถใช้ในการชำระล้างบาป มลทินทาง และใช้บำบัดรักษาโรคไข้ เจ็บได้ดังประสงค์โดยเฉพาะชนชาติในภาคพื้นยุโรป ตะวันออกจะยึดถือเอาเพลงและดนตรีเป็นรากฐานในการประกอบพิธีทางศาสนาของศาสนาคริสต์และเชื่อว่าผู้ประพันธ์เพลงสวดนั้น ประพันธ์ตามเสียงที่แว่วมาจากสวรรค์อันเป็นพระสุรเสียงแห่งพระผู้เป็นเจ้า ดังนั้นการที่จะกล่าวคำสวดอ้อนวอนให้ได้ยินถึงพระผู้ เป็นเจ้าจำเป็นจะต้องทำให้ถูกต้องตามวิธีการที่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะการร้องเพลงสวดถือเป็นพิธีการที่สื่อถึงพระผู้เป็นเจ้าได้ดีที่สุด

พื้นฐานด้านความเชื่อดังกล่าวไม่เพียงแต่จะส่งผลให้ชาวยุโรปตะวันออกมีเจตคติที่ตึงต้ามต่อเพลงและดนตรีเท่านั้น หากแต่ยังมีความเชื่ออย่างมั่นคงว่าเสียงเพลงเป็นเสียงแห่งสวรรค์เพลงจึงกลายเป็นสื่อกลางระหว่างพระผู้เป็นเจ้ากับมนุษย์ทั้งมวล ด้วยเหตุนี้เองเพลงและดนตรีจึงได้รับการเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดี ดิอันส่งผลให้มีการพัฒนาตัวเองมากขึ้น ๆ โดยลำดับช่วงเวลาอันสำคัญที่เพลงและดนตรีมีความเจริญงอกงามเป็นอย่างมากคือช่วงยุคกลาง ดังที่ประสิทธิ์ เลียวสิริพงศ์⁴ นำเสนอไว้พอที่จะสรุปได้ว่ายุคกลางซึ่งเป็นยุคสมัยที่มีความยาวนานมากถึง 6 ศตวรรษ กล่าว คือ ยุคนี้เริ่มต้นตั้งแต่ ค.ศ.800 ถึง ค.ศ. 1400 ในช่วง ดังกล่าวนี้มีเหตุการณ์สำคัญ ๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่นการจัดระบบของเสียงเพื่อใช้ในการ

ขับร้องและดนตรี ปรากฏการณ์นี้นับได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นการเปิดโอกาสที่จะรองรับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ซึ่งไหลหลั่งเข้ามาพัฒนางานเพลง และดนตรีให้เจริญงอกงามมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เช่นจากเพลงที่มีแนวทำนองเรียบง่ายด้วยระดับเสียงไม่กี่ระดับ และเป็นเพลงแนวเดียวซึ่งก็มีทิศทางหลากหลาย และทำให้ผลงานเพลงมีความวิจิตรงดงามมากขึ้น ในระหว่างช่วงปลายของ ศตวรรษที่10 ถึงช่วงต้นของศตวรรษที่ 11 มีการนำเครื่องหมายที่เรียกว่า "นูม" (Neumes) ซึ่งใช้เป็นเครื่องหมายกำกับกับการขับร้องเพลงสวดในสมัยของคัสตันเตปาปาเกรกอรีมหาราช (Gregory the Great) มาปรับใช้ และได้รับการพัฒนาไปเป็น "โน้ตดนตรี" (Music notation) ซึ่งยึดถือเป็นภาษาสากลของเพลงและดนตรีจวบจนปัจจุบัน

ที่จริงเพลงและดนตรีสายตระกูลฝรั่งได้เข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตามที่ เฉลิมพล งามสุทธิ ได้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมาของดนตรีสากลในประเทศไทยไว้ว่า "มีหลักฐานว่าแตรฝรั่ง (Brass) เข้ามาสู่ประเทศไทยในแผ่นดินของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยที่ทหารใช้กันเองไม่ได้จัดเป็นวง เพราะมีใช้กันไม่กี่ชิ้น⁵" ซึ่งนับเป็นหลักฐานที่สำคัญเหมือนกันแต่อาจจะเป็นเรื่องราวที่เหมาะสมในแนวประวัติศาสตร์เชิงลึกมากกว่าที่จะนำมาเสนอในที่นี้ที่นับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญคือ ในรัชสมัยแห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งตรงกับช่วงเวลาเพลงและดนตรีในภาคพื้นยุโรปมีการพัฒนาไปถึงจุดสูงสุดจึงแพร่กระจายไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกหมายรวมถึงประเทศไทยด้วย ดังที่สุกรี เจริญสุข⁶ ได้นำเสนอไว้สรุปได้ว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้า ฯ กรมพระนครสวรรค์ วรพินิต ทรงได้ริเริ่มและให้กำเนิดเพลงไทยแบบสากลขึ้น โดยพระองค์ได้ทรงพระนิพนธ์เพลงไว้

³ ละเอียด เหราบัตย์. *วิวัฒนาการของดนตรีสากล*. 2523. หน้า 4

⁴ ประสิทธิ์ เลียวสิริพงศ์. *ประวัติดนตรีตะวันตกโดยสังเขป*. 2533. หน้า 3- 11

⁵ เฉลิมพล งามสุทธิ. "ความเป็นมาของดนตรีสากลในประเทศไทย" ใน *เอกสารประกอบการสอนรายวิชามนุษย์กับ ความงาม*. 2534.หน้า 21.

⁶ สุกรี เจริญสุข. *จะฟังดนตรีอย่างไรให้ไพเราะ*. 2532. หน้า 88 – 90.

มากมายประมาณ 72 เพลง มีเพลงจำนวนหนึ่งที่ทรงพระนิพนธ์โดยใช้จังหวะลีลาแบบสากล แต่มีทำนองแบบเพลงไทย ซึ่งถือว่าเป็นต้นตระกูลแห่งเพลงไทยสากล เช่น เพลงสุดเสนาะ เพลงวอลท์ซเมขลา เพลงมหาฤกษ์ เพลงสรรเสริญเสือป่า เพลงนางครวญ เพลงสาครล้น และเพลงโคก เป็นต้น

หลังจากยุคของสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมพระนครสวรรค์วรพินิตแล้ว จากนั้นก็เป็นยุคทองของเพลงไทยสากลดังที่ จินตนา ดำรงเลิศ⁷ ได้นำเสนอไว้พอที่จะสรุปได้ว่า ในช่วงก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2547 พรานบุรุษเป็นผู้ที่ทำให้เพลงไทยแพร่หลายมาก มีผลงานเพลงที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงอยู่มากมาย เช่น เพลงขวัญของเรียม เพลงลอยคอ และเพลงฝนสั่งฟ้า เป็นต้น ต่อมาพรานบุรุษได้ริเริ่มนำงานเพลงไปร้องประกอบการแสดงละครและประสบความสำเร็จอย่างงดงามจากละครเรื่องจันทร์เจ้าขาโดยมีเพลงจันทร์เจ้าขาเป็นเพลงเอกของเรื่อง นอกจากนั้นยังมีเพลงอีกหลายเพลงซึ่งเป็นเพลงประกอบในละครชุดนี้ เช่น เพลงจันทร์พยับ เพลงจันทร์โลม และเพลงจันทร์แจ่มฟ้า เป็นต้น หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองวัฒนธรรมตะวันตกก็หลั่งไหลเข้ามาในแผ่นดินไทยมากขึ้น เช่น ชาวไทยหันไปนิยมวงแก๊งแบบฝรั่งแทนผ้าโจงกระเบน และเพลงไทยสากลก็ได้รับความนิยมมากขึ้น เริ่มมีการประพันธ์เพลงขึ้นเพื่อใช้ประกอบภาพยนตร์ เช่น เพลงกล้วยไม้ ใช้ประกอบภาพยนตร์เรื่องบุปผาสีชมพู ซึ่งเรือโทมานิต เสนะวีณิน เป็นผู้ประพันธ์คำร้อง ขับร้องโดยอรุณ เครือพันธ์ และเชื่อกันว่า “เพลงกล้วยไม้” เป็นเพลงที่ประพันธ์ทำนองโดยใช้หลักทฤษฎีดนตรีสากลที่แท้จริงเพลงแรกในประวัติศาสตร์ของเพลงไทยสากล

เมื่อโอกาสเปิดกว้างขึ้นผู้ที่มีความสามารถทางด้านการประพันธ์เพลง การเล่นดนตรีและการร้อง

เพลง ก็แสดงตัวออกมาในสังคมมากขึ้นๆ จนสามารถรวมตัวเป็นกลุ่มคิดสร้างสรรค์งานเพลงออกสู่สังคมอยู่เนืองๆ ทั้งที่เป็นแนวเพลงที่สะท้อนให้เห็นความทุกข์ยากลำเค็ญของคนจน คนใช้แรงงาน คนหาเช้ากินค่ำ แนวเพลงกระทบกระเทียบเปรียบเปรยสะท้อนให้เห็นความบกพร่องของสังคมการเมือง นอกจากนั้นแล้วยังมีเพลงที่พรรณนาถึงเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตของคนทั่ว ๆ ไปที่เรียกว่าเพลงลูกทุ่งซึ่งมีที่มาที่น่าสนใจดังที่ วราห์ วรเวช⁸ ได้นำเสนอไว้พอที่จะสรุปได้ว่า ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2507 ประภอบไชยพิพัฒน์ ได้นำวงดนตรีประเภทเพลงชีวิตคือวงดนตรีจุฬารัตน์ ในความควบคุมของมงคล อมาตยกุล ไปออกรายการนักร้องที่ไปออกรายการในครั้งนั้นประกอบด้วย ชาย เมืองสิงห์, พนม นพพร, สุชาติ เทียนทอง, สังข์ทอง สีใสและสรวย สันติ จากนั้นทีมงานของนักจัดรายการชุดนี้จึงร่วมกันตั้งชื่อของรายการนี้ได้มีความเห็นพ้องต้องกันโดยให้ชื่อว่า “รายการเพลงลูกทุ่ง” ตามข้อเสนอของจำนง รังสิกุล และเหตุการณ์ครั้งนี้เองที่ทำให้คำว่าเพลงลูกทุ่งเริ่มแพร่หลายออกไป ต่อมาก็มีเหตุการณ์อื่นๆ มาหนุนเสริมเข้าไปอีก เช่น เมื่อมีภาพยนตร์เรื่อง Your Cheating Hard ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่นำเสนอชีวิตประวัติของแฮงค์ วิลเลียม (Hang William) นักแต่งเพลงลูกทุ่งอเมริกันโดยใช้คำว่า “เพลงลูกทุ่ง” เป็นชื่อของภาพยนตร์เรื่องนี้ในภาคภาษาไทยส่งผลให้คำว่า เพลงลูกทุ่งแพร่หลายติดปากติดใจ ผู้คนในวงกว้างมากขึ้น ต่อมาเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2511 ราชานเพลงลูกทุ่งสุพรรณสมบัติเจริญ ถูกลอบยิงถึงแก่ความตายที่จังหวัดนครปฐม ซึ่งเหตุการณ์สำคัญในครั้งนั้นก็เสริมให้คำว่าเพลงลูกทุ่งได้รับการกล่าวขานกันมากขึ้นเช่นกัน ในที่สุดคำว่าเพลงลูกทุ่งก็กลายเป็นคำที่ใช้เรียกเพลงประเภทหนึ่งของสังคมไทย และเป็นประเด็นให้มีการจำแนกแยกแยะ

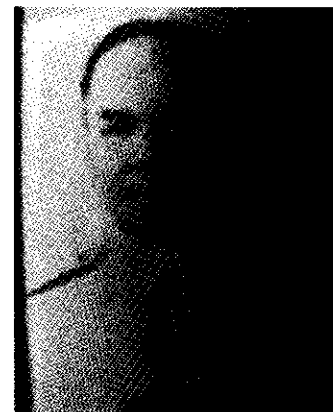
⁷ จินตนา ดำรงเลิศ. **วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง**. 2533. หน้า 37 - 39.

⁸ วราห์ วรเวช. “เพลงลูกทุ่งลูกทุ่ง,” **ถนนดนตรี**. 1(11) :35 - 36 ; กันยายน 2530.

งานเพลงที่มีองค์ประกอบและรสต่างไปจากเพลงลูกทุ่งที่เรียกว่าเพลงลูกกรุงอันเป็นที่นิยมของผู้คนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งก็มีอยู่มากเหมือนกัน

งานเพลงและดนตรีอีกสายตระกูลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในโลกดนตรีนั้นก็คือ "ดนตรีแจ๊ส" ซึ่งอนันต์ ลือประดิษฐ์^๙ ได้กล่าวถึงความเป็นมาของดนตรีประเภทนี้ไว้อย่างน่าสนใจพอที่จะสรุปได้ว่าหลังจากโลกใหม่อันหมายถึงสหรัฐอเมริกาถูกค้นพบก็มีการเดินทางไปแสวงโชคในโลกใหม่ที่กว้างขวางใหญ่โตกันอย่างคึกคัก พร้อมกันนั้นก็ได้นำเอาคนผิวดำจากหลายเผ่าพันธุ์ในแอฟริกาจำนวนหลายแสนคนไปยังอเมริกาด้วย คนผิวดำเหล่านี้ต่างก็มีเสียงเพลงอยู่ชีวิตความเป็นอยู่ของเขาอย่างลึกซึ้งแนบเนียน แม้เสียงพูดก็ฟังดูมีจังหวะจะโคนที่น่าสนใจคนผิวดำเหล่านี้มักจะมีการร้องเพลงกันในเวลาทำงานเพราะมีวัฒนธรรมดนตรีแห่งตนเต็มเปี่ยมในหัวใจ อย่างไรก็ตามเมื่อต้องมาอยู่กับคนผิวขาวในฐานะที่ด้อยกว่าก็ต้องทำตามประสงค์ของผู้เป็นนายซึ่งมีดนตรีตะวันตกฝังลึกอยู่ในจิตใจ เมื่อคนผิวดำต้องมาร้องเพลงสวดของคนผิวขาวซึ่งต่างวัฒนธรรมกันทำให้เสียงเพลงผิดเพี้ยนไป โน้ตบลูส์ (Blues note) จึงมีที่มาจากเสียงที่เพี้ยนไปนั่นเอง นอกจากนั้นแล้วในเสียงเพลงของคนผิวดำยังมีจังหวะชัดและกระชากอย่างมีเสน่ห์การผสมผสานของเสียงเพลงและดนตรีดังที่กล่าวมานี้มีผลให้เกิดเสียงเพลงในความรู้สึกใหม่ที่รู้จักกันทั่วไปในนามของเพลงบลูส์และแร็กไทม์ (Ragtime) ซึ่งต่อมาทั้งเพลงบลูส์และแร็กไทม์ก็มีการผสมผสานกันอีกต่อหนึ่ง หลังจากสงครามกลางเมืองได้สงบลงคนผิวดำได้รับอิสรภาพที่จะร้องรำทำเพลงได้ตามความประสงค์คนผิวดำที่กระจ่ายกันอยู่ทั่วสหรัฐอเมริกา ก็อพยพเข้ามาในเมืองนิวออร์ลีนซึ่งเป็นเมืองที่พุ่มพักให้เพลงและดนตรีแจ๊สเกิดขึ้นจนได้ชื่อว่าเมืองแห่งจุดกำเนิดของแจ๊ส (The Cradle of Jazz)

สำหรับในประเทศไทยนั้นใหญ่ นายน^{๑๐} ได้ให้ข้อมูลไว้สรุปได้ว่า ประดิษฐ์ สุขุม เกิดเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2447 ที่จังหวัดสงขลา เป็นบุตรมหาอำมาตย์เอกเจ้าพระยาอมราช (บัน สุขุม) และท่านผู้หญิงตลับซึ่งเกิดในสกุล ณ ป้อมเพชร เมื่อตอนเยาว์วัย ประดิษฐ์ สุขุม ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนมหาดเล็กหลวง และศึกษาอยู่จนกระทั่งมัธยมปีที่ 4 สิ่งที่ชอบมากที่สุดมีอยู่ 2 อย่างคือ "กีฬากับดนตรี" เครื่องดนตรีไทยชิ้นแรกที่ประดิษฐ์ สุขุม เริ่มหัดคือ "ฆ้องวงใหญ่" ซึ่งเป็นธรรมเนียมของบ้านขุนนางสมัยนั้น โดยมากจะมีวงมโหรีหรือปี่พาทย์อยู่กับบ้าน ประดิษฐ์ สุขุมชอบมานั่งฟังการบรรเลงอยู่เสมอๆ พออายุได้ 11 - 12 ก็อยากหัดเล่นเพื่อให้เข้าร่วมวงกับเขาได้ ครูก็สอนให้หัดตีฆ้องวงใหญ่ ขึ้นครูด้วยเพลง "สาธุการ" ซึ่งเป็นเพลงยากที่สุดเพลงหนึ่ง ต่อมาก็มีโอกาสได้เข้าเล่นร่วมกับบิดา ซึ่งเป็นการเล่นตามประสาลูกๆ พ่อๆ กันเป็นประจำ

ต่อมาบิดาได้ส่งประดิษฐ์ สุขุม ไปเรียนหนังสือที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อ พ.ศ.2460 เป็นนักเรียนประจำกันเนอรี (Gunnery School) ประดิษฐ์ สุขุมก็เกิดไปชอบเครื่องดนตรีฝรั่งเข้าอีก เริ่มแรกก็หัดเครื่องดนตรี "แมนโดลินกับแบนโจ" ก่อน จนกระทั่งมีความชำนาญจนฝรั่งเรียกกันว่า "Jack of all trade" คือเป็นทุกเมื่อเข้าศึกษาใน "มหาวิทยาลัยบอสตัน" ก็ยัง

^๙อนันต์ ลือประดิษฐ์, แจ๊ส : อิสรภาพทางดนตรีของมนุษยชาติ, 2545, หน้า 18 -21.

^{๑๐}ใหญ่ นายน, "ผู้นำการบรรเลงเพลงแจ๊สสู่สยาม," ใน การประกวดการบรรเลงดนตรีแจ๊สเฉลิมพระเกียรติ ครั้งที่ 1, 2535 หน้า43-56

แบนโจ (ใช้เล่นแทนกีตาร์) ทางกีฬาก็เล่นบาสเก็ตบอล และอเมริกันฟุตบอล ประดิษฐ์ สุขุม เป็นนักเรียนไทยคนเดียวที่ได้รับเกียรติอย่างไม่มียกเว้นต่างชาติคนใดได้รับ เพราะทุกครั้งที่ประดิษฐ์ สุขุม ลงสู่สนามชัยชนะจะต้องเป็นของมหาวิทยาลัยบอสตันจนเป็นที่ยกย่องว่าเป็นดาราเด่นของมหาวิทยาลัย

ครั้งเมื่อประดิษฐ์ สุขุม กลับมาถึงเมืองไทยนั้น ยังหนุ่มแน่นปราดเปรียว แต่พบว่าดนตรีลีลาศแทบจะหาไม่ได้เลย ถึงจะมีอยู่บ้างในไนต์คลับ, คาบาเร่, เบียร์ฮอลล์ที่สุดแสนจะล้าสมัย จึงได้พยายามดัดแปลงวิธีการเล่นให้ใกล้เคียงกับวงดนตรีลีลาศของอเมริกันที่เคยเห็นเคยได้ยินได้ฟังเมื่อครั้งไปศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยบอสตันมาเป็นแนวทางดนตรีลีลาศในเมืองไทยจึงได้พัฒนามาเป็นลำดับ ทั้งยังทำให้เกิดวงดนตรีต่างๆ ขึ้นมากมาย เช่นวงดนตรีลีลาศกรมโฆษณาการ เป็นต้น

ในราว พ.ศ.2469 ตะเวนไปฟังตามวงดนตรีลีลาศในสถานที่ต่างๆ พยายามอธิบายถึงการเล่นที่ล้าสมัยและวิธีที่ทันสมัยให้ดูเป็นแบบฉบับร่วมกันเรือโทมานิต เสนะนิม โดยได้ค่าจ้าง 3 บาท ต่อมา ได้ตั้งวงดนตรีขึ้นเองชื่อว่าวง "เรนโบว์ (Rainbow Club)" โดยเลือกนักดนตรีมาจากที่ต่างๆ เช่น

1. นายนารถ ถาวรบุตร (ท่านผู้นี้ต่อต่อ มาคือหัวหน้าวงดนตรีบริษัทภาพยนตร์เสียงศรีกรุง แทน ร.ท.มานิตฯ และหัวหน้าวงดนตรีทรัพย์สิน ส่วนพระมหากษัตริย์ สมัย พ.อ.เผ่า ศรียานนท์ เป็นผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สิน พ.ศ.2485)

2. นายบุญเชื้อ สุนทรสนาน แซ่กซิโพน (ท่านผู้นี้ต่อมาคือหัวหน้าวงละครร้องคณะแม่เลื่อน หัวหน้าวงดนตรีภาพยนตร์เสียงไทยฟิล์ม หัวหน้าวงดนตรี ลีลาศ กรมโฆษณาการสุนทราภรณ์)

3. นายเจียม ลิ้มปิตาติ แซ่กซิโพน (ท่านผู้นี้ต่อมาคือ พล.ต.อ.หลวงชาติ ตระการโกศล)

4. นายจำปา เล่มสาราญ ทรัมเป็ต (ท่านผู้นี้ต่อมาคือหัวหน้าวงดนตรีดุริยโยธินคนแรก หัวหน้าวงดนตรีคณะ "นิยมไทย" เวียงนครเขมร)

5. นายสาลี กล่อมอาภา กลองชุด (ท่านผู้นี้ต่อมาคือมือกลองของวงดนตรีสุนทราภรณ์คนแรก)

6. นายวุฒิ สุทธิเสถียร ไวโอลิน

7. นายสมบุรณ์ ศิริภาค เบส (ต่อมาได้เป็นมือเบสของวงดนตรีกรมโฆษณาการ

งานแรกที่วงดนตรีเรนโบว์รับบรรเลงเพลง แจ๊ส คืองานที่ "ไฮเต็ลวังพญาไท" (ปัจจุบันเป็น โรงพยาบาลพระมงกุฎ) ซึ่งตั้งขึ้นภายหลังที่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 6 เสด็จสวรรคตได้ 1 ปี เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ.2468 พระราชวังพญาไท ก็เปลี่ยนเป็น "ไฮเต็ลวังพญาไท" ซึ่งวงดนตรีเรนโบว์ ก็ได้เล่นประจำอยู่ระยะหนึ่งต่อมาก็ย้ายไปแสดงในที่ต่างๆ มากมาย เช่น สปอร์ตคลับ โปโลคลับ และโอเรียลเต็น เป็นต้น ภายหลังประดิษฐ์ สุขุม ก็ได้มีโอกาสร่วมกับ พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้ากานทุพันธ์ ยุคล, พจน์ สารสิน และชาญ บุญนาถ โดยร่วมจัดตั้งบริษัท ภาพยนตร์ไทยฟิล์ม สร้างภาพยนตร์เรื่องแรกขึ้นมาสำเร็จ คือเรื่อง "ถ่านไฟเก่า" มีเพลงสำคัญอยู่ 2 เพลง คือ เพลงบัวขาวกับเพลงในฝัน และยังได้จัดตั้งวงดนตรีแจ๊สวงใหญ่ขึ้นมาบรรเลงเพลงประกอบภาพยนตร์โดยมอบให้เชื้อ สุนทรสนาน เป็นหัวหน้าวง ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งกรมโฆษณาการขึ้นมา พันตรีวิลาศ โอสถานนท์ ได้หารือกับประดิษฐ์ สุขุม ซึ่งในขณะนั้นเป็นคุณหลวงสุขุมนัยประดิษฐ์ เพื่อดังวงดนตรีแจ๊สของกรมโฆษณาการขึ้นมา ซึ่งก็ได้ดำเนินการจนบรรลुวัตถุประสงค์ และวงดนตรีแจ๊สวงใหญ่ของกรมโฆษณาการวงนี้เองที่ได้พัฒนาไปสู่วงดนตรีของกรมประชาสัมพันธ์ และวงสุนทราภรณ์อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมดนตรีของสังคมไทย ที่มีการสืบทอดสืบทอดมาตราบจนปัจจุบัน นอกจากนั้นแล้วหลวงสุขุมนัยประดิษฐ์ยังมีบทบาทในการสนับสนุนให้เกิดวงดนตรีแจ๊สวงใหญ่อีกตามควรแก่ฐานะ เช่นวงดนตรีกรรมเกษม และวงดนตรีประสานมิตรซึ่งอยู่ในความควบคุมของ พ.ต.อ.พุ่ม บุณสมภพ เป็นต้น

วงดนตรีสุนทราภรณ์ เป็นวงดนตรีที่สังคมไทยให้การยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งสุวัฒน์ วรดิลก¹¹ ได้กล่าวถึงความเป็นมาและผลงานโดย สังเขปไว้พอที่จะสรุปได้ว่าวงดนตรีวงนี้มีเอื้อ สุนทรสนาน ซึ่งศึกษาดนตรีคลาสสิกจากพระเจนดุริยางค์ ศึกษาดนตรีแจ๊สจากครูนาถ ถาวรบุตร และศึกษาดนตรีไทย จากครูมนตรี ตราโมท ซึ่งเป็นรุ่นพี่ในโรงเรียนพรานหลวงเรียนไวโอลินจากรุ่นพี่ชื่อโกลก เนตรสูง

เอื้อ สุนทรสนาน เข้ารับราชการครั้งแรกประจำกองเครื่องสายฝรั่งหลวง (วง 2) กรมมหรสพ กระทรวงวัง ได้รับพระราชทานยศเป็น "เด็กชา" เงินเดือนฯ ละ 5 บาท เมื่อ พ.ศ.2463 ต่อมาได้เลื่อน ขึ้นไปอยู่วง 1 เงินเดือน เพิ่มขึ้นเป็นเดือนละ 20 บาท ในพ.ศ.2469 ต่อมากรมมหรสพต้องลดฐานะมาเป็นกองมหรสพขึ้นตรงกับกรมศิลปากรซึ่งได้รับการ สถาปนาขึ้นหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง "24 มิถุนายน 2475" เอื้อ สุนทรสนาน ก็ยังรับราชการอยู่ที่เดิมและได้ขึ้นเงินเดือน เป็น เดือนละ 40 บาท และ 50 บาท ตามลำดับ และใน พ.ศ.2481 สำนักงานโฆษณาการได้รับการยกฐานะเป็น กรมโฆษณาการ คุณหลวงสุขุมณีนัยประดิษฐ์จึงแนะนำ ให้โอน เอื้อ สุนทรสนาน จากกรมศิลปากรมาตั้งวงดนตรี ประจำกรมโฆษณาการ ซึ่งวิลาศ โอสถานนท์ เป็นอธิบดีคนแรก วงดนตรีของกรมโฆษณาการวงนี้มีความสามัคคีกลมเกลียวกันมาก ดังที่พระองค์ ภาณุ พันธุ์ ถึงกับรับ

สั่งว่า "...เป็นวงดนตรีที่นักดนตรีมีความสามัคคีเกาะกลุ่มกันอยู่ได้เป็นเวลานาน" และนักดนตรีวงนี้เป็นจุดกำเนิดของวงดนตรี "ไทยฟิล์ม" ซึ่งต่อมาก็คือวงดนตรีสุนทราภรณ์ อันประกอบด้วยนักดนตรีตามรายนามดังต่อไปนี้

1. เอื้อ สุนทรสนาน (หัวหน้าวง) แฉกโซ โฟน
2. สังเวียน แก้วทิพย์ แฉกโซโฟน
3. สมบูรณ์ ดวงสวัสดิ์ แฉกโซโฟน
4. เวศ สุนทรจามร ทรัมเปต
5. จำปา เล่มสำราญ ทรัมเปต
6. ภิญโญ สุนทรวาท ทรอมโบน
7. ศรี ยงยุทธ เปียโน
8. สมบูรณ์ ศิริภาค เบส
9. ศิณี (บิลลี) ศิดากร กีตาร์
10. สมพงษ์ ทิพยกลิน ไวโอลิน
11. ทองอยู่ ปิยะสกุล ไวโอลิน
12. สภา กล่อมอาภา กลอง

ด้วยพื้นฐานทางวิชาการดนตรีที่ชัดเจนแข็งแรงทั้งดนตรีคลาสสิก ดนตรีแจ๊สและดนตรีไทยที่ผสมผสานอยู่ในตัวของ เอื้อ สุนทรสนานทำให้สามารถประพันธ์ทำนองเพลงออกมาหลากหลายรูปแบบ ซึ่งพอที่จะจำแนกประเภทได้ดังต่อไปนี้

1. เพลงปลุกใจและสดุดี เช่นเพลงไทย สามัคคี, บ้านเกิดเมืองนอน, แนวหลัง, ไทยต้องทำ, สดุดีชาติไทย, พันธมิตร, ดอกไม้วัฒธรรมและเอกราช เป็นต้น
2. เพลงสถาบันต่างๆ เช่นเพลงที่หมายโกโหดมหาราช, ราชเป็นสง่าแห่งแผ่นดิน, นเรศวรมหาราช, สดุดีมหาราชนิ, ขวัญใจจุฬา, ลาแล้วจามจุรี, ดาวจุฬา, ศรีจุฬา ขว-โดม, โดมในดวงใจ, โดมรอเธอ, อาลัยโดม เป็นต้น
3. เพลงจากวรรณคดี เช่นเพลงจาก พระราชนิพนธ์ในพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว อาทิเพลงไทยสามัคคี, ไทยรวมกำลัง จากพระราชนิพนธ์บทละคร เรื่องพระร่วง เพลงสาส์นรัก, ดวงใจ จากพระราชนิพนธ์

¹¹ สุวัฒน์ วรดิลก. "ชีวิตและงานของคุณเอื้อ สุนทรสนาน," ใน สุนทราภรณ์ครึ่งศตวรรษ. 2532. หน้า 46 – 67.

เรื่องท้าวแสนปม เพลงโยสะลัม, แหกสหาห่วย จากพระราชนิพนธ์บทละครวิมาหะสมุทร เพลงมันทะพารา จากพระราชนิพนธ์มันทะพาทา เพลงศกุนตลา ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลจากเรื่องศกุนตลาของกาลิทาส เพลงนวลปรางนางหมองสะท้อนความในใจจากโคลงของ ศรีปราชญ์ เพลงพรานล่อเนื้อ, แก้วเสียงเธอ, และดำเนินทราย ได้รับความบันเทิงใจจากลิลิตพระลอ เพลงยากยิ่งสิ่งเดียวจากบทกลอนในนิราศเจ้าฟ้า และ เพลงละครชีวิต จากกวีนิพนธ์เรื่องรู้ไปชาติ ของโอมาร คัยยาม เป็นต้น

4. เพลงเยาวชน เช่นเพลงเยาวชนไทย, หนูเด็ก, หน้าที่เด็ก, รำวงเยาวชนไทย, มาร์ชเยาวชนชาติไทย, เด็กไทย และเพลงที่โด่งดังมากคือเพลงตาอินกะตานา เป็นต้น

5. เพลงเทศกาลและประเพณี เช่นเพลงรื่นเริงเฉลิมศึก, สวัสดิ์ปีใหม่, เก้าไปใหม่มา, รับขวัญปีใหม่, วันเพ็ญเดือนสิบสอง, ลอยกระทง, ลอยเรือ, ขวัญข้าว, วันสงกรานต์ และเพลงพ่อพวงมาลัย เป็นต้น

6. เพลงชาวนา -ชาวประมง เช่นเพลงเกี่ยวข้าว, บำนา, ชาวทะเล, ปรัชญาขี้เมาและเพลงกลิ้งกรไทย เป็นต้น

7. เพลงคติธรรมและปรัชญาชีวิต เช่นเพลงเรื่องมนุษย์, กังหันต้องลม, ความหมุนเวียน, เย็นลมว่าว และเพลงละครชีวิต เป็นต้น

8. เพลงยกย่องผู้หญิงและชมธรรมชาติ เช่นเพลงบัวงาม, ดอกไม้ของชาติ, ชีวิตหญิง, แม่ศรีเรือน, ศาสนารัก, ดอกไม้เมืองเหนือ, พรานไพร, คุณาสวรรค์, เกาะลอย, และเพลงผีเสื้อยามเช้า เป็นต้น

9. เพลงเกี่ยวกับความรัก เพลงในแนวนี้นี้มากที่สุดเป็นการสร้างเพลงเพื่อผู้บริโภคอันทำให้เพลงดำรงอยู่ได้ในสังคม เอื้อ สุนทรสนาน ได้ประพันธ์ทำนองเพลงในลักษณะนี้ไว้เป็นร้อยเป็นพันเพลง รู้เห็นเป็นประจักษ์กันทั่วไป

10. เพลงสะท้อนสังคม เช่นเพลงยามจน, ทาส

ชีวิต, ทาสน้ำเงิน, ชาวทุ่ง, คนเหมือนกัน, สวัสดิ์บางกอก, ข้างขึ้นเดือนหงาย และเพลงจังหวะชีวิต เป็นต้น

11. เพลงประกอบการแสดง เช่น เพลงยอดต้องลม ใช้ในละครเรื่องต้องต้องลม, เพลงวันเพ็ญเดือนสิบสอง ในภาพยนตร์ไทยเรื่อง สุภาพบุรุษเสือไทย, เพลงศาสนารัก ในภาพยนตร์ไทยเรื่องศาสนารักนางโจร, เพลงจุฬาตรีคูณ ใช้ประกอบละคร เรื่องจุฬาตรีคูณ, เพลงประกอบจินตลีลา (บัลเลต์) เรื่องพระสุนทรโมราห์, เพลงประกอบจินตลีลาในลักษณะละครเพลงสั้น ๆ เรื่องมนต์รักกนกวรรณ ซึ่งสร้างจากตำนานธิดาท้าวกนกนาเมืองลพบุรี และเพลงประกอบละครเพลงอีกหลายเรื่อง เช่น มรดกสุนทรภู่, บนลานลั่นทม, รักเธอเสมอ, คิดถึงและประกอบละครเรื่องเกาะลับแล เป็นต้น

แนวคิดและแนวเพลงของอีกสำนักวิชาหนึ่งที่ไหลเทเข้ามาในสังคมไทย คือแนวคิดของ Berklee College of Music ซึ่งแมนรัตน์ ศรีกรานนท์ เป็นผู้นำมาเผยแพร่และได้รับความนิยมจากสังคมไทย อย่างกว้างขวางแพร่หลายมากเพราะมีความเป็นวิชาการที่ลงตัว สามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ทันทีดังที่มานิส ปิยะสิงห์¹² ได้กล่าวถึงแมนรัตน์ ศรีกรานนท์ ปุชนิยบุคคลทางด้านดนตรีที่ได้สร้าง สรรค์มิติแห่งดนตรีสากลของเมืองไทยเอาไว้สรุป ได้ว่า แมนรัตน์ ศรีกรานนท์ ได้รับแรงบันดาลใจในเรื่องดนตรีมาตั้งแต่เด็ก เพราะบิดาเป็นนักเปียโน จึงถือว่าเป็นสายเลือดของนักดนตรีโดยตรงเมื่อเติบโตใหญ่ก็เล่นเปียโนตามคลับต่างๆ ในฐานะนักดนตรีอาชีพ ต่อมาได้มีโอกาสเข้าไปเล่นดนตรีที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและเข้าไปเล่นดนตรีที่สถานีวิทยุอ.ส. ในฐานะนักดนตรีของชมรมดนตรีแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในขณะที่วงดนตรีบรรเลงออกอากาศอยู่นั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จลงมาทอดพระเนตร จึงได้โอกาสกราบบังคมทูลว่าหากมีพระราชประสงค์ที่จะให้ทำอะไรในด้านดนตรีก็จะ

¹² มานิส ปิยะสิงห์. "แมนรัตน์ ศรีกรานนท์ ผู้สร้างมิติแห่งดนตรีสากลของเมืองไทย," ใน กิณี. 2541. หน้า 50 - 52.

ถวายตัวรับใช้ชั่วคราว ต่อมาจึงได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานทั้งชื่อ และนามสกุล นอกจากนั้นยังได้รับพระราชทานทุนโดยผ่านทางสถานทูตอเมริกาไปเรียนต่อที่ Berklee College of Music ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งว่าจะเรียนสูงเท่าไรก็ให้เรียนไป แต่ด้วยความสำนึกตระหนักในพระมหากรุณาธิคุณ จึงกลับมารับใช้ได้เบื้องพระยุคลบาทและประเทศชาติหลังจากเรียนจบหลักสูตร 2 ปี เพราะทราบดีว่าองค์ความรู้ทางด้านดนตรีแจ๊สจะสามารถสร้างโอกาสให้ดนตรีในประเทศไทยพัฒนาไปอย่างเหมาะสมและก้าวทันโลกในยุคของการแข่งขัน ดังนั้นเมื่อกลับประเทศไทยและจำได้สร้างหลักสูตรวิชาการเรียบเรียงเสียงประสานเพื่อใช้กับดนตรีแจ๊ส และดนตรีสมัยนิยม และได้เปิดสอนใน โรงเรียนดนตรีสยามกลการมาไม่ต่ำกว่า 30 ปี

ผู้เขียนเริ่มเรียนดนตรีสากลกับคุณครูเกียรติสิทธิกร ที่โรงเรียนปากพั่นวิทยา อำเภอปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่ พ.ศ. 2506 จำได้ว่า ครูพาพวกเราตระเวนเล่นดนตรีกันอย่างสนุกสนาน เช่นจากปากพั่นต้องนั่งเรือข้ามทะเลไปเล่นที่ลิซัล, นั่งเรือไปตามแม่น้ำปากพั่นถึงหัวไทรแล้วต่อเรือหางยาวถึงระโนด และนั่งเรือข้ามทะเลสาบสงขลา ไปขึ้นฝั่งที่ลำปำ แล้วเข้าไปเล่นดนตรีที่ จังหวัดพัทลุง และยังมีโอกาสได้เล่นดนตรีประกอบละครเวที ด้วยพวกเราอ่านโน้ตเป็นกันทุกคน เมื่อครูเขียนโน้ตมาพวกเราก็ฝึกซ้อมอย่างเข้มข้นไม่จู้จี้... เพลงเก่าๆ พวกเราได้เล่นกันมามากตามควร ต่อมาไปเรียนต่อที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศ นครศรีธรรมราช ก็ได้มีโอกาสเล่นดนตรีของโรงเรียนอีก เมื่อเรียนจบ

ม.ศ. 5 แล้ว ไม่ได้ไปสอบเรียนต่อเพราะไม่มีทุน ก็ไปเล่นดนตรีกับหนังจุเลียม กิ่งทอง เป็นนักดนตรีชุดแรกๆ ที่ทำให้เกิดวงดนตรีลูกทุ่งกิ่งทองขึ้นมาภายหลัง ต่อมาก็ได้มีโอกาสเล่นดนตรีในวงดนตรีลูกทุ่งหลายวง เช่น วงดนตรีผ่องศรี วรนุช, เฟลิ้น พรหมแดน, เรียม ดาราน้อย, เพชร โพธาราม และรุ่งเพชร แหลมสิงห์ เป็นต้น หลังจากนั้นก็เปลี่ยนแนวไปเล่นดนตรีในดิสโก้ เริ่มต้นที่ลิโดโน้ตคลับ และวิมานโน้ตคลับ จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนในกรุงเทพฯ ก็เคยเล่นอยู่หลายที่ เช่น โกลเดนฮอสโน้ตคลับ, เออมาโน้ตคลับ, บ๊องส์โน้ตคลับ, โมแกมโบโน้ตคลับ, เฮนเนสซีโน้ตคลับ, เซ็กซี่บองโน้ตคลับ และอาลิบาโน้ตคลับ โรงแรมดุสิตธานี สำหรับในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เคยเล่นอยู่หลายที่ เช่น แก้วแสงโน้ตคลับ, อาละดินโน้ตคลับ, ชีตัสโน้ตคลับ และสุดท้ายที่ไดอานาโน้ตคลับ โรงแรมลีการ์เดน เมื่อ พ.ศ. 2536 ประสบการณ์ดนตรีบางส่วนที่เสียนอนี้คงพอที่จะบอกได้ว่า ได้ผ่านพบสัมผัสเพลงที่เป็นรากฐานแห่งเพลงตามสมัยนิยมในสังคมไทยมาแล้วตามสมควร และพูดได้อย่างเต็มปากว่าบทเพลงเหล่านั้นได้รับใช้สังคมมาแล้วอย่างเหมาะสม

ในปัจจุบันพูดได้ว่าเพลงที่สืบสานกลิ่นรสแบบเดิมๆ ก็มีแต่เพลงลูกทุ่งเท่านั้นที่อยู่ยงคงไว้ซึ่งรูปรสเสน่ห์แห่งเสียงเพลงได้อย่างเข้มแข็งท่ามกลางสังคมที่รองรับเอากระแสอันเชี่ยวกรากแห่งวัฒนธรรมอื่นๆ อันทำให้รูปลักษณะของเพลงตามสมัยนิยมในสังคมไทยปรับเปลี่ยนไป ซึ่งน่าจะเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจสืบค้น ทบทวนตามกระบวนการทางวิชาการ อันจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้จากความจริงให้เป็นประจักษ์ต่อไป

